

วิเคราะห์การทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบัน

ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท*

An Analytical Study of The Husband and Wife's Duties in the Contemporary Thai Society Based on Theravada Buddhist Philosophy

พระปกาศิต สีสวตโน (ศักดิ์ขวา), สงวน หล้าโพนทัน และพระมหาสากล สุภรเมธี

Phra Prakasit Silawatano (Sakkhwa), Sanguan Laphonethan

and Phramaha Sakon Suparamethee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: prakasit.sak@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบัน 2) ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของสามีภรรยา และ 3) วิเคราะห์การทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากคัมภีร์มีลินทปัญหา พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้เหตุผลและให้เหตุผล แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า ปัญหาการทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันมี 4 ประการ คือ 1) ปัญหาการไม่ทำหน้าที่ในฐานะสามีภรรยาในทิศเบื้องหลัง (ปัจฉิมทิศ) 2) ปัญหาการประพฤติผิดนอกใจ 3) ปัญหาการไม่ช่วยเหลือในการทำงานของกันและกัน 4) ปัญหาการใช้ชีวิตไม่เสมอภาค

2. หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของสามีภรรยา พบว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของสามีภรรยามี 4 ข้อ คือ 1) หลักปัจฉิมทิศ 2) หลักขรรวาสธรรม 3) หลัก

*ได้รับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2566; ตอปรับตีพิมพ์: 20 ธันวาคม 2566

Received: November 28, 2023; Revised: December 20, 2023; Accepted: December 20, 2023

สังคหัตถ์ 4) หลักสมชีวิธรรม

3. วิเคราะห์การทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า สามีจะยกย่องให้เกียรติ มอบความเป็นใหญ่ในบ้านมีเรื่องการเงิน เป็นต้น หาสร้อย แหวน เครื่องแต่งตัวให้สวยงาม ส่วนภรรยาจัดบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติทั้งสองฝ่าย ขยันทำงาน สามีภรรยามีรักเดียว รักษาใจให้หนึ่ง อดทนอดกลั้นในชีวิตคู่ มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ เกื้อกูล พุดจान่าฟัง ทำสิ่งเป็นประโยชน์ดีงาม มีความสม่ำเสมอในการทำหน้าที่ต่อกัน และมีทัศนคติหรือมีรสนิยมตรงกัน มีปกตินิสัยเสมอกันหรือคล้ายคลึงกัน ชอบบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นเหมือนกัน

คำสำคัญ: การทำหน้าที่ของสามีภรรยา; สังคมไทยปัจจุบัน; หลักพุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the problems in the performance of duties of husbands and wives in the present Thai society, 2) to study the principles of Theravada Buddhist philosophy that promote the performance of duties of husbands and wives, and 3) to analyze the performance of duties of husbands and wives in the present Thai society according to the principles of Theravada Buddhist Philosophy. It is documentary research by studying from the Tripitaka scriptures, commentaries, books, and academic documents and related research. They are using data analysis methods by using reasoning and giving reasoning. Then, there is a presentation of the research results using a descriptive analysis method.

The results of the research were as follows:

1. The problems in the performance of duties of husbands and wives in the present Thai society were four problems 1) the problem of not performing duties as husband and wife in the background (last direction or Pacchimadisa), 2) the problem of unfaithful behavior, 3) the problem of not helping in work of each other, and 4) problems of unequal living.

2. There are four principles of Theravada Buddhist philosophy that promote the performance of duties as husband and wife: 1) the principle of Pacchimadisa, 2) the principle of Gharavasaddhamma, 3) the principle of Sangha Vattthu, and 4) the principle of Samjivi Dhamma.

3. Analyzing the performance of duties of husbands and wives in the present Thai society according to the principles of Theravada Buddhist Philosophy, it is found that husbands will honor them, give control over the house in matters of finance, etc., find beautiful necklaces, rings, and accessories. As for their wife, they tidy up the house, support relatives on both sides, work hard, husband and wife have one love keep oneself mind still, be patient and tolerant in oneself married life, be generous, helpful, supportive, speak pleasantly, and do useful and good deeds. There is consistency in performing duties towards each other, and there is the same attitude or taste, having the same or similar temperament like to serve others as well.

Keywords: Performing Duties of Husband and Wife; The Present Thai Society; Theravada Buddhist Philosophy

1. บทนำ

การมีคู่ครองนั้นถือกันว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งครั้งหนึ่งในชีวิตของบุคคล เป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทำให้เกิดฐานะและหน้าที่อย่างใหม่ คือ ฐานะแห่งสามี และฐานะแห่งภรรยา พร้อมทั้งหน้าที่ซึ่งผูกพันอยู่กับฐานะทั้งสองนั้น อันเกิดจากความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อกัน ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบนี้มีจำกัดอยู่เพียงในระหว่างคู่สามีและภรรยาเท่านั้น แต่ยังขยายออกไปถึงบุคคลและทรัพย์สินเป็นต้น อันมีมาแต่เดิมของแต่ละฝ่ายอีกด้วย เช่น บิดา มารดา เครือญาติและมิตรสหายของคู่ครองเป็นต้น ทำให้เกิดผลอีกอย่างหนึ่ง คือ การสมรสนี้ เท่ากับเป็นวิธี เพิ่มพูนจำนวนญาติมิตรและทรัพย์สินต่างๆ ให้มากมายกว้างขวางขึ้นเป็นทวีคูณ (ประเวศ อินทองปาน, 2563, หน้า 18)

อย่างไรก็ตามเมื่อคู่สมรสรู้จักรับผิดชอบ และรู้จักปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนตามความ รับผิดชอบนั้นให้ถูกต้องด้วยดี ด้วยเหตุนี้คู่สมรสที่ปรารถนาความสุข และความเจริญก้าวหน้าทั้งของตนเองของคู่ครอง และชีวิตการครองเรือน จึงต้องเตรียมตัวเตรียมใจให้ตระหนักในฐานะภาระและหน้าที่ต่างๆ ที่ตนจะต้องกระทำในชีวิตครอบครัวไว้ให้พร้อม เพื่อทำชีวิตการครองเรือนของตนให้เป็น ความอยู่ร่วมกันด้วยความสุขบังเกิดประโยชน์ ส่งเสริมคุณค่าแห่งชีวิตของกันและกัน และทำให้การที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งหลาย กลายเป็นคุณประโยชน์ เป็นความดี ความเจริญงอกงามแห่งชีวิตทุกชีวิตที่ตนนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทั่วถึงกันทั้งหมด (อง. จตุกก. 21/53/88)

สภาพปัญหาของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดา เช่นเดียวกับฝนตก แดดออก เมื่อมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ความขัดแย้งย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้ เพราะคนเรามี

ความแตกต่างกันทั้งในด้านความคิดและการอบรมเลี้ยงดู ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสัญญาณเตือนภัยถึงรอยร้าวของสัมพันธภาพภายในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัวเป็นการแสดงออกของความรู้สึกขัดแย้งที่ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้โดยการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้เป็นประสบการณ์ด้านบวก เพื่อรักษาสัมพันธภาพและความรัก ความเป็นมิตรที่มีต่อกันให้แน่นแฟ้น ด้วยการพูดคุยทำความเข้าใจ พร้อมทั้งจะให้อยู่ในความผิดพลาดหรือความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นแล้วความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่นเดียวกับฝนตก แดดออก (โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, 2563, หน้า 270)

เมื่อมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ความขัดแย้งย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้ เพราะคนเรามีความแตกต่างกันทั้งในด้านความคิดและการอบรมเลี้ยงดู ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสัญญาณเตือนภัยถึงรอยร้าวของสัมพันธภาพภายในครอบครัว ปัจจุบันครอบครัวไทยมีพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มขึ้น ส่วนครอบครัวพ่อแม่ลูกก็ไม่ได้อยู่ด้วยกัน เนื่องจากภาวะปัญหาทางสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจ เงินไม่พอใช้ก็ต้องไปทำงานต่างถิ่น บางครอบครัวจึงอยู่กับปู่ย่าตายาย ทำให้ไม่ค่อยสนิทสนมกับพ่อแม่เท่าที่ควร รวมถึงภาวะความเครียด พฤติกรรมการดื่มสุรา ยาเสพติด เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นการแสดงออกของความรู้สึกขัดแย้งที่ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้โดยการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้เป็นประสบการณ์ด้านบวก เพื่อรักษาสัมพันธภาพและความรัก ความเป็นมิตรที่มีต่อกันให้แน่นแฟ้น ด้วยการพูดคุยทำความเข้าใจ พร้อมทั้งจะให้อยู่ในความผิดพลาดหรือความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้น (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2554, หน้า 78)

ปัญหาจะส่งผลกระทบต่อความรุนแรงต่อสังคมไทยโดยรวมอย่างไรความรุนแรงในครอบครัวหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยเจตนา มีผลกระทบต่อร่างกายเป็นสำคัญรวมทั้งการทำร้ายกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย การทำร้ายร่างกายเริ่มจากการทุบตี ตบ ต่อย ทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต การทำร้ายทางด้านจิตใจและอารมณ์ ด้วยการพูดจาก้าวร้าว ดุหมั่นดุแคลน เสียดสีล้อเลียน โดยใช้ถ้อยคำหยาบคาย การข่มขู่ คุกคาม กักขัง หน่วงเหนี่ยว กีดกัน ไม่ให้พบปะสังสรรค์ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง การเพิกเฉยหรือละเลย การกดขี่ข่มเหงจิตใจ ทำให้อีกฝ่ายมีความกลัว หวาดระแวง อารมณ์หวนไหว เศร้าซึม รวมทั้งการบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจด้วยการไม่สนับสนุนหรือให้เงินไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ระดับความรุนแรง เริ่มตั้งแต่การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย และการทำลายชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา หน้าที่ของสามีต่อภรรยา คือ ให้เกียรติโดยการไม่ นอกใจ ยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ให้มีบทบาทในหน้าที่การงาน (งานบ้าน) และให้เครื่องแต่งตัว เพราะผู้หญิงเป็น เพศที่รักความสวยงาม ส่วนภรรยาก็ขยันทำงาน ให้เกียรติสามีโดยการไม่นอกใจ ตีต่อญาติพี่น้องและคนที่ นับถือกันของสามี และรักษาทรัพย์ของครอบครัว

การใช้ชีวิตบทพิสูจน์แห่งการเข้าใจกัน ความมีน้ำใจเสียสละและความอดทนต่อกัน ฉะนั้นจะไม่แปลกใจที่ชีวิตคู่ของหลายๆ คนไปไม่รอดเพราะความไม่เข้าใจกันและหมดความอดทนต่อกัน กล่าวคือ การใช้ชีวิตโสดเป็นรูปแบบที่มีความสะดวกสบายในแง่ของความมีอิสระ สนใจหรือต้องการเรื่องใดตนเองก็ สามารถทำตามความต้องการนั้นได้ แต่ชีวิตคู่ไม่เป็นเช่นนั้น เพราะเป็นความเข้าใจและความต้องการของคนสองคนที่ต้องหลอมรวมกันให้ได้ หรือไมอย่างนั้นก็ต้องยอมให้กับอีกฝ่ายหนึ่งแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม เพื่อให้เรื่องนั้นๆ สามารถดำเนินไปได้ แม้ฝ่ายที่ยอมนั้นจะไม่มีเห็นด้วยก็ตาม คู่ครองชีวิตที่มีความสุขและสามารถใช้ชีวิตคู่ให้เป็นไปด้วยดีได้นั้นต้องเป็นคู่ครองมีความเสมอเหมือนกันทั้งเรื่องของทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่งเรื่องนี้พระพุทธศาสนาจำแนกไว้ 4 ประการ คือ 1) ศรัทธา 2) ศีล 3) การเสียสละ 4) ปัญญา หากคุณสมบัติทั้ง 4 ประการนี้แตกต่างกัน ย่อมทำให้มีความยากลำบากในการอยู่ร่วมกันจนถึงอาจหย่าร้างไปในที่สุด หรือแม้จะอยู่ด้วยกันได้ก็ไม่มีความสุข ต่างกันมากก็มีความยากลำบากมาก ต่างกันน้อยก็มีความยากลำบากน้อย ไม่มีความต่างกันก็ไม่มี ความลำบากเพราะการปรับตัวเข้าหากัน หากจะมีความลำบากก็เป็นเรื่องอื่น (รัตนะ ปัญญา, 2563, หน้า 64)

อาจกล่าวได้ว่า ชีวิตคู่ที่มีความสุขคือชีวิตที่ใช้ความอดทนต่อกันและปรับตัวเข้าหากันน้อยที่สุด ส่วนชีวิตคู่ที่ไร้ความสุขคือชีวิตที่ต้องอดทนกันและปรับตัวเข้าหากันมาก บรรดาองค์ธรรมทั้ง 4 ประการนี้ พฤติกรรมทางกายคือการให้เกียรติกันโดยไม่นอกใจกันและทัศนคติคือความเห็นตรง/ไม่ตรงกันนี้มีความสำคัญมาก เป็นตัวชี้วัดของการอยู่ร่วมกันว่าไปรอดหรือไม่รอด มีความสุขหรือไม่มีความสุข คุณค่าความเป็นผู้ปกครองหรือผู้นำครอบครัวจะสมบูรณ์เมื่อมีบุตร-ธิดาเป็นทายาทสืบสกุล ชีวิตคู่ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่หากเป็น ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน ศรัทธาที่ผ่านมาระหว่างเราอาจไม่ใช่เรื่องความรัก เจอแต่ความผิดหวัง เสียใจ แต่อาจเป็นเพราะโชคชะตาฟ้าลิขิต ทำให้เราได้มาพบกับคนที่จริงใจ (พระอัครเดช ญาณเตโช (โลภะผล), 2557, หน้า 49-62)

โลกนี้จะไม่มีความรักดีๆ เหลืออยู่อีก อย่าหมดศรัทธาในความรักเพียงเพราะคนๆเดียว เพราะเมื่อถึงเวลาของเราเมื่อไหร่ ความรักที่ดี จากคนที่ใช่ จะเดินทางมาหาเราเอง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตรครอบครัวเป็นแหล่งผลิตพลเมืองดีให้แก่ชุมชนและสังคมสมาชิกทุกคนในครอบครัวจึงมีหน้าที่จัดการและรับผิดชอบร่วมกันในการทำให้บ้านเมืองเป็นที่อยู่อาศัยน่าอยู่และปลอดภัย และกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันและใช้ชีวิตร่วมกันทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักเป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญที่ยิ่งต่อการดำรงชีวิตครอบครัวมีหลายรูปแบบและหลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดามารดาและบุตร ซึ่งครอบครัวไทยสามารถแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันดังนี้ 1) ครอบครัวเดี่ยวเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกสำหรับครอบครัวที่ยังไม่มีลูกจะมีเฉพาะสามีภรรยาครอบครัวไทยส่วนใหญ่ปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว 2) ครอบครัวขยายเป็นกลุ่มประกอบด้วยพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วยกันพ่อแม่และลูกตลอดจนถึงเครือญาติของพ่อแม่ ได้แก่ ปู่ย่าตา

ยายรวมทั้งลูกป้าน้ำอาอาศัยอยู่ด้วยกัน นอกจากนี้ครอบครัวอาจจะมีเฉพาะพ่อกับลูกหรือมี แม่ลูกเท่านั้น เรียกว่าครอบครัวพ่อหรือแม่คน (พระเทวิน เทวินโต, 2544, หน้า 65)

จากปัญหาและเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยการกระทำหน้าที่ของสามีภรรยาในพุทธปรัชญา อันเป็นหน้าที่ของสามีกับภรรยาที่พึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้สังคมได้รู้และเข้าใจในการกระทำหน้าที่ของสามีภรรยา เพื่อที่จะได้ดำเนินชีวิตร่วมกันในครอบครัวอย่างสงบสุขและมีความสุข อีกทั้งจะเป็นข้อมูลในการทำใหสังคมได้อยู่อย่างสงบสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกระทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการกระทำหน้าที่ของสามีภรรยา
3. เพื่อวิเคราะห์การกระทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ประกอบด้วย 1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของคำว่า สามีภรรยา ที่มีอยู่ทั่วไปในบริบทสังคม ตามทัศนะของนักวิชาการ และทัศนะทางพระพุทธศาสนา จากเอกสารได้แก่หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น และ 2) สืบค้น งานวิจัยที่เป็นดัชนีวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วิจัยประยุกต์ วิจัยสถาบัน ซึ่งเกี่ยวกับสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น

2. ชั้นรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 และพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 2) รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากเอกสารได้แก่หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น และ 3) รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เป็นดัชนีวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วิจัยประยุกต์ วิจัยสถาบัน ซึ่งเกี่ยวกับสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) นำข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น 2) ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของสามีภรรยา ครอบครัว การสมรส การครองเรือน เป็นต้น

4. ขึ้นนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และสรุปผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เมื่อได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการทำหน้าที่ของสามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันเกิดจากภาวะขาดความรัก คือความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันทวีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น จะพบได้จากข่าวที่ปรากฏในสื่อต่างๆ เช่น ข่าวการฆ่าตัวตาย จากเหตุปัจจัยต่างๆ มีมากขึ้น ล้วนแล้วแต่สืบเนื่องมาจากความรักทั้งสิ้น กระบวนการพัฒนาความรักของมนุษย์ ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นทางเลือกเพื่อลดปัญหาศีลธรรมเสื่อมปัญหาข้อนี้จุดสำคัญอยู่ที่ตัวของแต่ละบุคคล เพราะตัวเองของแต่ละคนมักจะวางเลยต่อศีลธรรมในการครองรัก ครองเรือน จึงทำให้ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดทางเพศ เช่น การผิดประเวณี การพรากผู้เยาว์ ค่าประเวณีข้ามชาติ พ่อข่มขืนลูก ครูอาจารย์ข่มขืนลูกศิษย์ รวมไปถึงการกดขี่ทางเพศ อีกทั้งการทะเลาะวิวาท ประทุษร้าย ร่างกายชีวิตของกันและกัน เช่น การทรมาน การฆ่ากันตายในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น

สังคมไทยจึงมีผู้คนประสบกับอุปสรรคปัญหาชีวิต ทำลายต่อการแก้ปัญหาอย่างฉับพลัน และค่านิยมของคนส่วนใหญ่จะมีค่าทางวัตถุสูงกว่าคุณธรรม เห็นคุณค่าของวัตถุว่าเป็นสิ่งจำเป็นจนขาดจิตสำนึกเป็นเหตุให้ ความเจริญทางด้านจิตใจของคนเรากลับเสื่อม ถอยลง ไม่มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ขาดภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ พยายามกระทำการต่างๆ เพื่อให้ ได้มาตอบสนองความสำราญ ทางกาย ที่ลงทุนด้วยความรุ่มร้อนทางใจเสมอ ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลของ สภาพความเป็นอยู่แบบหาความสงบสุขที่แท้จริงมิได้ โดยเฉพาะในเรื่องความรักในแง่มุมที่หลากหลาย ในสังคมโลกออนไลน์ ที่ได้รับความนิยมบนโลกโซเชียลเป็นอย่างมาก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ กลายเป็นชนวนทำให้เกิดปัญหาชีวิตรักออนไลน์ ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ

ดังนั้น การดำรงชีวิตของมนุษย์ ในทุกบริบทของความรัก จึงมีบทบาทที่สำคัญในชีวิต เป็นอย่างมาก เพราะคำว่า “ความรัก” เป็นคำที่ยากเกินกว่าที่เราจะให้นิยามได้ อีกทั้งอำนาจของความรักยังสามารถ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและเป็นพลังให้เกิดทั้งแง่ลบและแง่บวกภายในจิตใจ จึงควรมีแนวปฏิบัติที่ดีในการ เข้าถึงธรรมชาติคุณค่า แท้จริงของความรักเพื่อความสันติสุขในชีวิต

ปัญหาการทำหน้าที่ของสามีภรรยาที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้มีอยู่ 4 ประการ คือ 1) ปัญหาการไม่ทำหน้าที่ในฐานะสามีภรรยาในทิศเบื้องหลัง (ปัจฉิมทิศ) นั่นคือสามีภรรยาไม่ได้ให้ยกย่อง เชิดชู หรือไม่ให้

เกียรติก้นในระหว่างอยู่ด้วยกันในครอบครัว ระหว่างหมู่เพื่อนในสังฆมรรค ข้าง สามเณรไม่มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ภรรยา สาเหตุก็มาจากต่างคนมีแต่สนใจแต่หน้าที่การงานที่ทำเป็นประจำ จนละเลยต่อการทำหน้าที่ของสามีภรรยาในครอบครัว ผลกระทบคือเกิดความเบียดเบียนต่อกัน หมางเมินต่อกัน 2) ปัญหาการประพฤติผิดใจ เมื่อสามีภรรยาเกิดความเบียดเบียนต่อกัน หมางเมินต่อกันแล้ว นั่นคือต่างฝ่ายต่างมองเห็นความผิด ความบกพร่อง ความไม่สมบูรณ์ของกันและกัน ชายก็จะมองหา แสวงหา โหยหาหญิงอื่นที่ตนคิดว่าดีกว่าภรรยาที่อยู่กับตน ส่วนภรรยาก็จะมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ผลที่เกิดคือการคิดอย่าร้างเพื่อไปหาคู่ครองใหม่ที่ตนคิดว่าดีกว่า 3) ปัญหาการไม่ช่วยเหลือในการทำงานของกันและกัน เมื่อสามีภรรยามีความคิดอย่าร้างแล้ว การที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลในครอบครัวก็จะน้อยลง หรือถึงขนาดไม่มีอะไรต่อกัน ยิ่งเป็นการตอกย้ำความแตกสลายแห่งครอบครัวให้เร็วขึ้น ผลคือต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ ชีวิตคู่เลยกลายเป็นชีวิตแตกแยก ผิดแปลกแตกต่างไปจากเดิมที่เคยคิด เคยอยู่ เคยกินนอนร่วมกันเป็นครอบครัว ความดีงามไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป และ 4) ปัญหาการใช้ชีวิตไม่เหมือนกัน ประการสุดท้ายที่เป็นปัญหาปรากฏชัดในปัจจุบันคือ สามีภรรยาในสมัยปัจจุบันจะมีคำอ้างเสมอๆ ว่า เข้ากันไม่ได้ มีรสนิยมไม่ตรงกันไม่เหมือนกัน นั่นคือสามีภรรยามีทัศนคติความเห็นไม่เหมือนกันไม่เหมือนกัน ไม่สอดคล้องกัน และมีความประพฤติไม่ไปด้วยกัน สาเหตุก็มาจากกระแสของโลกสมัยใหม่ที่จรรมากระทบจิตใจให้ไหลไปตาม ผลคือต่างคนต่างคิด ต่างจิตต่างใจ ต่างการกระทำ จึงเป็นเหตุให้เกิดความเหินห่างต่อกัน สุดท้ายปลายทางแห่งชีวิตคือการอย่าร้าง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ตามหลักหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของสามีภรรยา มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจฉิมทิส ภรรยาซึ่งทำหน้าที่เป็น คู่ชีวิตร่วมสุขร่วมทุกข์ ให้เกียรติยกย่อง ปกป้องศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน อยู่ในฐานะที่เกื้อหนุนหนุนใจกัน 2) หลักขราวาสธรรม 4 รู้จักรองธรรมด้วยความถูกต้อง มีความดีงาม 3) หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความรัก 4) หลักสมชีวิธรรม 4 สามารถสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความรักและความสามัคคีสำหรับตนเองและครอบครัว

องค์ประกอบของปัจฉิมทิส ได้แก่ ทิศเบื้องหลัง มี 5 ประการ ได้แก่ 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา ภรรยาเป็นบุคคลที่สำคัญและมีบทบาทที่สำคัญในครอบครัว 2) ไม่ดูหมิ่น การเกิดความเคารพและความเข้าใจต่อกันเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่แข็งแกร่งและยั่งยืนได้ในครอบครัว 3) ไม่นอกใจ การไม่นอกใจหมายถึงการประพฤติตนในทางที่ไม่เป็นธรรมชาติหรือไม่เป็นสุจริตต่อผู้อื่น 4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ การมอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านแก่ภรรยาเป็นที่น่าชื่นชมและเป็นที่ยอมรับอย่างมาก 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวงความขยันเป็นคุณสมบัติที่มีค่าและสำคัญสำหรับความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน

ความสำคัญของปัจฉิมทิส ทิศเบื้องหลัง: ภรรยาหรือสามี ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีพัฒนาการมาจาก 1) ปัจจัยภายใน คือ สภาวะจิตใจและอุปนิสัยที่ติดตัวมาเกิด จิต เป็นตัวปรุงแต่งจากภายในสู่ ภายนอก เช่นเดียวกับเมล็ดพืชซึ่งเก็บยีน ต่างๆ ของพืชไว้ภายในเมล็ด ครบถ้วน และพร้อมที่จะเจริญงอกงามเมื่อนำมาเพาะปลูกลงดิน และ 2) ปัจจัยภายนอก ซึ่งช่วยเสริมแต่ง ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาในเมื่อทารกคลอดออกมาแล้ว ข้อนี้อาจเปรียบเทียบกับ ได้กับการรดน้ำพรวนดินใส่ปุ๋ยเข้าไป ในเมื่อเมล็ดพืชได้รับการเพาะปลูกบนดินแล้ว หลักความสำคัญในการดำเนินชีวิตด้วยทิศเบื้องหลัง ที่ปรากฏในสังคาล สุตตันนั้น ว่าด้วยเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของสามีกับภรรยาในการดำเนินชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมไว้ว่า พลเมืองดีที่สำนึกในความรับผิดชอบจริงๆ มิได้ปฏิบัติแบบจำยอมหรือเลียงไม่ได้

สาระของปัจฉิมทิส ทิศเบื้องหลัง: ภรรยาหรือสามี สำหรับคู่รัก คู่ชีวิต หรือสามีภรรยาจะบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้ก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติธรรมร่วมกัน การปฏิบัติธรรมจะช่วยให้ชีวิตคู่เข้มแข็งมั่นคงพอที่จะฝ่ามรสุมหรือวิกฤตชีวิตต่างๆ ไปได้ ดังนั้น คู่สามีภรรยาที่ต้องการมีชีวิตการแต่งงานที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไปต้องร่วมกันปฏิบัติตามฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นธรรมะสำหรับฆราวาส หรือ ผู้ครองเรือน คำว่า ธรรม หมายถึงคุณธรรมและจริยธรรม คุณธรรม ได้แก่ คุณงามความดี หรือสมบัติที่ดีภายในจิตใจของคนเรา เช่น ความจริงใจซื่อสัตย์ต่อกัน การรู้จักยับยั้งชั่งใจอดใจเอาไว้ได้เวลาไม่สบอารมณ์ ความอดทนอดกลั้นและการให้อภัยแก่กันและกันได้ ไม่สุดโต่งจนเกินไป จริยธรรม ได้แก่ หลักแห่งความประพฤติที่ดีงามที่ แต่ละคนแสดงออกมาให้เห็นเด่นชัด

ฆราวาสธรรม 4 หมายถึง ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก ผู้ครองเรือน ครองธรรมด้วยความถูกต้อง มีความดีงาม นิสัยที่ดีงาม คุณสมบัติข้อปฏิบัติของผู้ครองเรือน คือ มีครอบครัวต้องทำให้ถูกต้องเป็นหน้าที่ของมนุษยชาติตามปกติหรือสัตว์ตามปกติเป็น หน้าที่ที่จะต้องทำให้ถูกต้องสูงขึ้นไปสูงขึ้นไป เป็นลำดับจนกระทั่งจิตใจก็ต้องทำจิตใจให้ถูกต้ององค์ประกอบของฆราวาสธรรมมี 4 ประการ ได้แก่ 1) สัจจะ คือ จริง ตรง แท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน 2) ทมะ คือ ฝึกตน ช่มจิต และรักษาใจ บังคับตัวเองเพื่อลดและละกิเลส และรักษาสัจจะ 3) ขันติ คือ อดทน ไม่ใช่เราเพียงแต่อดทนกับคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ 4) จาคะ คือ เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมียู่ในตน โดยเฉพาะกิเลสเพราะนั่นคือสิ่งที่ไม่ควรมียู่กับตน ละนิสัยไม่ดีต่างๆ

สาระของฆราวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมและดีระหว่างคู่สามีภรรยา มันเป็นแนวทางที่แสดงถึงความเข้าใจและความรักที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สามีภรรยาในการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสุขสมหวังและมั่นคง ฆราวาสธรรม 4 จึงถูกยกย่องว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแรงและยั่งยืนระหว่างคู่สามีภรรยาได้เป็นอย่างดี

ความหมายของสมชีวิธรรม 4 หลักธรรมส่งเสริมให้ชายหญิงที่เป็นคู่สามีภรรยา อยู่ครองเรือนกัน อย่างยืดยาวนานจนแก่เฒ่า และตายจากกันไปในที่สุด และแม้ตายแล้วก็มีโอกาสเป็นคู่สามีภรรยากันอีก ในชาติต่อไปนั้น มี 4 ประการ เรียกว่า สมชีวิธรรม 4 คือ สมสัทธา สมสีลา สมจาคา และสมปัญญาเป็นทีม เมื่อรวมคุณสมบัติเหล่านี้เข้าด้วยกัน พวกเขาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความรักและความสามัคคี สำหรับตนเองและครอบครัว

องค์ประกอบของสมชีวิธรรม 4 มีดังนี้ 1) สมสัทธา สามีภรรยามีศรัทธาเสมอกัน ศรัทธา คือความเชื่อ ความเลื่อมใส ทศนคติ อุดมการณ์ ความคิดเห็นในเรื่องการทำความดี เรื่องผลแห่งความดีเรื่องบุญบาป เรื่องชาตินี้ชาติหน้า 2) สมสีลา สามีภรรยามีศีลเสมอกัน ศีล คือความประพฤติ ปกตินิสัย การปฏิบัติตาม คุณธรรม งดเว้นการทำผิดพูดชั่ว 3) สมจาคา สามีภรรยามีจาคะเสมอกัน จาคะ คือความเสียสละ ความเอื้อ อารีต่อกัน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น 4) สมปัญญา สามีภรรยามีปัญญาเสมอกัน ปัญญา คือความฉลาดรอบรู้ ความเข้าใจในบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์

สาระสำคัญของสมชีวิธรรม 4 สามีภรรยาที่ปรารถนาจะพบกันในชาตินี้และชาติหน้าต้องมีสมสัทธา สมสีลา สมจาคาและสมปัญญา เมื่อวิเคราะห์จากศัพท์บาลีที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้วพบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเรื่องนี้อย่างมีเงื่อนไข เป็นหลักการว่า ถ้าสามีภรรยาหวังจะพบกันทั้งชาตินี้และชาติหน้า แล้วจะต้องมีศรัทธาเสมอกัน ศีลเสมอกัน จาคะเสมอกัน และปัญญาเสมอกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า

ประการที่ 1 ได้แก่ การปฏิบัติสิ่งต่างๆ ระหว่างสามีภรรยาในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นภาระ และหน้าที่ที่ควรกระทำต่อกัน คำว่า ภาระ หมายถึงภารกิจ หน้าที่ ภาระหน้าที่ คำว่า หน้าที่ หมายถึงงานประจำที่ต้องปฏิบัติ กิจที่ต้องทำด้วยความรับผิดชอบ เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกันทำให้เกิดคำใหม่ว่า ภาระหน้าที่ หมายถึงกิจที่ต้องทำที่รับเอาไว้ ดังนั้น เมื่อนำความหมายที่กล่าวแล้วไปอธิบายการปฏิบัติต่อกัน ระหว่างสามีภรรยาแล้ว จะพบว่าได้มีคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา คือเรื่องปัจฉิมทิศ ได้แก่ ทิศเบื้องหลัง โดยท่านกล่าวถึงสามิพึงปฏิบัติหรือกระทำต่อภรรยาไว้ 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา ภรรยาเป็นบุคคลที่สำคัญและมีบทบาทที่สำคัญในครอบครัว 2) ไม่ดูหมิ่น การเกิดความเคารพและความเข้าใจต่อกันเป็นประเด็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่แข็งแรงและยั่งยืนได้ในครอบครัว 3) ไม่นอกใจ การไม่นอกใจหมายถึงการประพฤติตนในทางที่ไม่เป็นธรรมชาติหรือไม่เป็นสุจริตต่อผู้อื่น 4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ การมอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านแก่ภรรยาเป็นที่น่าชื่นชมและเป็นที่น่าพอใจอย่างมาก และ 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวงความขยันเป็นคุณสมบัติที่มีค่าและสำคัญสำหรับความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน ส่วนภรรยาก็มีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหรือกระทำต่อสามี 5 ข้อได้แก่ 1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี 3) ไม่ประพฤติผิดนอกใจ 4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวงทั้งสองฝ่ายมีข้อปฏิบัติหรือการกระทำ

ต่อฝ่ายละ 5 ข้อ หากพิจารณาถึงสารัตถะอันเป็นแก่นหลักคำสอนเรื่องทิศในทิศ 6 สามารถอธิบายได้ว่า หากทั้งสองฝ่ายประพฤติปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน จะเป็นการ “ปิดช่องว่าง” ระหว่างสามิภรรยา ญาติ พี่น้อง พ่อแม่แม่ผัวได้อย่างสนิท นั่นคือจะไม่เกิดช่องว่างระหว่างการใช้ชีวิตไปจนตลอดรอดฝั่ง ชีวิตครอบครัวจะมีความเจริญก้าวหน้า รุ่งเรือง สุขสงบ ร่มเย็น และมั่นคงตลอดไป

ประการที่ 2 ได้แก่ การที่สามิภรรยาประพฤติผิดใจต่อกัน เรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ในสังคม ครอบครัว เพราะเมื่อสามิภรรยาได้แต่งงานเป็นครอบครัวแล้ว สิ่งที่ยังสองฝ่ายไม่ควรประพฤติหรือกระทำ อย่างยิ่งคือการนอกใจต่อกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำแล้ว คำว่า ความทุกข์ใจ ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ และอื่นๆ ก็จะมาตาม จนถึงที่สุดคือการอย่าร้าง ต่างคนต่างไป ซึ่งเป็นปัญหาสังคมอย่างใหญ่ในสมัยปัจจุบัน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงหมวดธรรมชื่อขรรวาสธรรม หมายถึงธรรมสำหรับขรรวาสหรือธรรมสำหรับผู้มี ครอบครัวไว้ 4 ประการ แต่ในงานวิจัยผู้วิจัยมุ่งใช้ธรรมข้อชื่อว่า สังขะ คือ ให้คู่สามิภรรยามีความจริงใจ สุจริตใจในการครองคู่ต่อกัน หรือกล่าวให้สั้นก็คือให้รักเดียว รักษาใจให้หนึ่ง อดทนอดกลั้นในชีวิตคู่

ประการที่ 3 คือการที่คู่สามิภรรยาขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พูดจาไม่น่าฟัง ไม่พูดประสาสน้ำใจ มีการหักหาญใจของกันและกัน เมื่อวาจาของสามิภรรยามีลักษณะดังกล่าวก็จะเป็นเหตุให้เกิดความระแวง แคลงใจกัน จนถึงขนาดใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันยาก พระพุทธศาสนาได้มองเห็นความสำคัญการใช้ชีวิตของคู่สามิ ภรรยาในเรื่องนี้ ท่านจึงได้วางหลักธรรมไว้ชื่อ “สังคหวัตถุ” แปลว่า หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ ของผู้อื่น ผู้ใดมีตรี มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ เกื้อกูล หรือหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน หากนำหลัก สังคหวัตถุนี้ไปปรับใช้ในการครองคู่แล้ว ชีวิตครอบครัวของคนคู่หรือคนที่แต่งงานกันก็ประสบสุขด้วยดี

ประการที่ 4 คือการที่คู่สามิภรรยามีทัศนคติหรือมีรสนิยมไม่ตรงกัน มีปณินิสัยไม่เหมือนกันหรือไม่คล้ายคลึงกัน และไม่ชอบบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นเหมือนกัน เป็นต้น จากสภาพการมีชีวิตและชีวิตร่วมกันของคู่สามิภรรยาดังกล่าว ล้วนเป็นเหตุปัจจัยให้คู่สามิภรรยาไม่สามารถอยู่ครองคู่หรือเป็นครอบครัวได้ ทั้งนี้ เพราะธรรมชาติหรือธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าเพศชายหรือหญิงต่างมีธาตุชีวิต จิตวิญญาณเป็นเฉพาะ ของตนเองที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ยากที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับจนให้ตรงกันหรือให้เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงได้วางหลักการสำหรับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชื่อ “สมชีวิธรรม” ในงานวิจัยมุ่งปรับใช้ 2 ข้อ ได้แก่ ความเป็นผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน (สมสัทธา) และความเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติชีวิตประจำวันที่เป็นปกติเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน (สมศีลา) หากคู่สามิภรรยานำหลักธรรม 2 ข้อไปปรับใช้ในชีวิตคู่แล้วก็จะทำให้การครองคู่ชีวิตมีความคิดความเห็น ความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับหลักธรรมชื่อมีทัญญูสามัญญตา คือเป็นคนมีความ เห็นเหมือนกัน และเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติหรือการกระทำที่เหมือนกัน ตรงหลักธรรมชื่อสัสสัมญตา คือความเป็นผู้มีศีลเหมือนกัน จึงจะใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างมีความสุข

5. อภิปรายผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การทำหน้าที่ของสามภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นซึ่งทำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อทำการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สามภรรยา หากกล่าวตามความเป็นจริงก็คือการที่ชายหญิงที่ต่างชาติสกุล ต่างพ่อต่างแม่ ต่างอารมณ์ความรู้สึก ต่างความคิดความเชื่อ แต่ทั้งสองคนได้ประกอบพิธีแต่งงานกัน โดยมีญาติทั้งสองฝ่ายได้ยินยอมพร้อมใจ เมื่อคนสองคนมาใช้ชีวิตร่วมกัน สิ่งสำคัญที่สุดคือการปรับตัวเข้าหากันในทุกๆ สิ่ง จึงจะทำให้ชีวิตสมรสดำเนินไปอย่างพึงประสงค์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจษฎา มุลยาพอ และพระมหามิตร จิตปัญโญ (2564, หน้า 55-68) กล่าวว่า การครองเรือนของคู่สามภรรยาในทัศนะของพุทธศาสนาจะเน้นถึงการปรับตัวปรับความรู้สึกของคู่สมรสเข้าหากันแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อมีความห่วงหาอาทรต่อกัน และเน้นถึงหน้าที่ของคู่สมรสที่ต้องอีกด้วยหลักปฏิบัติหน้าที่ที่สมบูรณ์ระหว่างคู่สมรสจะเป็นการแยกให้เห็นถึงหน้าที่ระหว่างกันและกัน

2. คำว่า หลักพุทธปรัชญาเถรวาท ในงานวิจัยนี้ตามความหมายในทางพระพุทธศาสนาเรียกอีกอย่างว่า จริยธรรมหรือพุทธจริยศาสตร์ก็ได้ โดยเฉพาะได้ถูกนำมาใช้กับการครองเรือน ครองคู่หรือการสมรสของชายหนุ่มหญิงสาว ซึ่งมีความสอดคล้องกับจำเนียร รักษาภักดี (2544) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องการศึกษาเรื่องจริยธรรมของคู่สมรสตามหลักพุทธศาสนา โดยสรุปได้ว่าจริยธรรมของคู่สมรสตามหลักพุทธศาสนาเป็นการประยุกต์ตนเองเข้ากับสังคมโดยมีการยอมรับตัวปัญหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาของคู่สมรสคือการนำพุทธจริยธรรมมาเป็นแนวทางหรือเป็นที่สถานในการดำเนินชีวิตของคู่สมรสเพราะประโยชน์จากการนำพุทธจริยธรรมมาประยุกต์จะก่อให้เกิดคุณค่าแก่ชีวิตสมรสระดับที่เป็นโลกียสุขและระดับที่เป็นโลกุตรสุขการนำ หลักจริยธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องจะช่วยให้คู่สมรสปรับตัวปรับความรู้สึกจิตใจเข้าหากันโดยมีเมตตาอันจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตคู่ได้อย่างมีความสุขอัน จะนำไปให้เกิดความสงบสุขแก่ตัวบุคคลและสังคมในชีวิตประจำวัน

3. การทำหน้าที่ต่อกันของสามภรรยา หากมองในทัศนะทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการแสดง ความกตัญญูต่อกัน นั่นคือเมื่อสามีได้ทำหน้าที่ของตนด้วยการยกย่องภรรยาสมควรแก่ฐานะ จนภรรยา มีหน้ามีตาหรือมีเกียรติยศชื่อเสียงไปกับสามี ภรรยาก็ควรแสดงความรู้จักความดีงามของสามีที่มอบให้เป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป ฝ่ายภรรยาก็ทำหน้าที่ของตนต่างตอบแทนด้วยการจัดการดูแลบ้านและทรัพย์สิน และมีความซื่อสัตย์ต่อสามีในด้านทัศนคติที่สามี คือภรรยาเป็นคนประพฤติความซื่อสัตย์ต่อสามีการกระทำหน้าที่อย่างนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ความกตัญญู ซึ่งมีความสอดคล้องกับรัชชัย ขยันทำ (2561, หน้า 59-70) ได้ศึกษาเรื่อง ทิศ 6 ที่ส่งเสริมการทำความดีและหน้าที่ที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกันในสังคม พบว่าสามีทำหน้าที่หลัก 2 อย่างคือในฐานะผู้ให้และในฐานะผู้ปฏิบัติกล่าวคือในฐานะผู้ให้สามีควร

ให้การยกย่องภรรยาตามสมควรรวมทั้งให้ของขวัญตามกาลอันควรในฐานะผู้ปฏิบัติไม่ควรดูหมิ่นภรรยา ควรซื่อสัตย์ต่อภรรยาในขณะเดียวกันภรรยาก็ควรทำหน้าที่ทำนองเดียวกันเป็นการตอบแทนกล่าวคือควร เคารพสามีสงเคราะห์ญาติฝ่ายสามีจัดการดูแลบ้านและทรัพย์สินและมีความซื่อสัตย์ต่อสามีในด้านทัศนคติ ที่สามีและภรรยามีต่อกันพบว่าสามีคาดหวังให้ภรรยามีความซื่อสัตย์จัดการดูแลบ้านเรือนและทรัพย์สินบัติ ตลอดจนปฏิบัติต่อญาติอย่างเหมาะสมส่วนภรรยาก็คาดหวังในทำนองเดียวกัน กล่าวคือสามีควรให้เกียรติ ยกย่องมอบความเป็นใหญ่ในบ้านซื่อสัตย์และมอบของขวัญให้ตามโอกาสมีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ คู่สามีภรรยาที่แต่งงานกันตั้งแต่ 6-10 ปีมีความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มอื่นในด้านการนำคำสอนของ พระพุทธเจ้ามาปรับใช้พบว่านอกเหนือจากหลักคำสอนในสังคัลลสูตรยังมีหลักคำสอนที่สำคัญอื่นๆ ที่ควร นำมาพิจารณาเช่นการมีศรัทธาศีลจาคะและปัญญาเสมอกันซึ่งจะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและ ภรรยาแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

4. หากกล่าวถึงแห่งความเป็นครอบครัว การที่สามีภรรยาได้ทำหน้าที่ต่อกันถือว่าเป็นการ สงเคราะห์กัน เมื่อหน้าที่ตรงนี้สมบูรณ์สิ่งที่สามีควรทำร่วมกันต่อไปคือการสงเคราะห์บุตรด้วยการแนะนำ พร่ำสอนให้รู้จักการทำหน้าที่ของบุตรธิดาเช่นเดียวกัน เพราะหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวถือว่าเป็นธรรม อย่างหนึ่งที่เรียกว่า การสงเคราะห์ (สังกะโท) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน), 2440-2514 (2510) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อ การบำรุงมารดาบิดาการสงเคราะห์บุตรการสงเคราะห์ภรรยา และความเป็นผู้กตัญญู พบว่า สถานภาพของครอบครัวไทยปัจจุบันในยุคโลกของวัตถุนิยมมีปัญหาทาง ด้านครอบครัวหลายประการเช่นปัญหาเด็กจรจัดปัญหายาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นปัญหาโสเภณีเด็กปัญหา การข่มขืนชำเราเด็กและปัญหาการทำแท้งเป็นต้นทั้งนี้เนื่องจากผู้นำ ครอบครัวคือสามี (ภรรยา) จะต้อง ดันรนชวนขายออกไปทำงานหารู้งานค่าไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดทำให้เขาเหล่านั้นขาด ความรักความอบอุ่นซึ่งเป็นสาเหตุให้บุตรไม่มีความเคารพเชื่อฟังขาดจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ การ ศึกษาเล่าเรียนสถาบันครอบครัวไทยในปัจจุบันจึงตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่วิกฤตอย่างมากจะเห็นได้จาก สื่อต่างๆทั้งหนังสือพิมพ์โทรทัศน์วิทยุที่สื่อสะท้อนให้เห็นถึงความตกต่ำทางศีลธรรมปัญหาทางครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสามีภรรยาบิดามารดา และบุตรต่างก็ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์ บุตรและภรรยาอย่างถูกต้องเพราะฉะนั้นหากบุคคลทุกฝ่ายในสถาบัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องการทำหน้าที่ของสามีภรรยาตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แล้ว มีทัศนะหรือความเห็นเกิดขึ้นในระหว่างการทำวิจัยอยู่ 2 ข้อ คือ

1.1 ในสังคมสมัยใหม่ปัจจุบัน เรื่องการทำหน้าที่ของสามีต่อภรรยาก็ลดน้อยถอยลงไปตาม

ลำดับ ส่วนตัวอยากแนะนำว่า ผู้ชายที่แต่งงานแล้วควรมีความสำนึกและตระหนักรู้อยู่เสมอว่าเรามีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น และจะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ เวลาที่ใช้ชีวิตร่วมกัน

1.2 ในสังคมสมัยใหม่ปัจจุบัน เรื่องการทำหน้าที่ของภรรยาต่อสามีก็ลดน้อยถอยลงไปตามลำดับ ส่วนตัวอยากแนะนำว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วควรมีความสำนึกและตระหนักรู้อยู่เสมอว่าเรามีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น และจะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ เวลาที่ใช้ชีวิตร่วมกัน

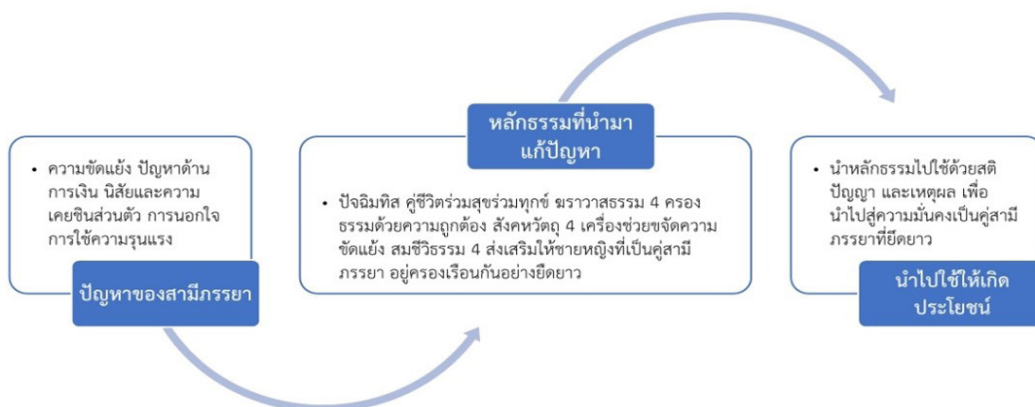
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิเคราะห์ความสำนึกและความตระหนักรู้ของสามีต่อภรรยาตามหลักพุทธจริยศาสตร์

2.2 การศึกษาวิเคราะห์ความสำนึกและความตระหนักรู้ของภรรยาต่อสามีตามหลักพุทธจริยศาสตร์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยทำให้ทราบสภาพปัญหาของคู่สามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบัน ทำให้เข้าใจในหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมให้คู่สามีภรณานั้นได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของคู่สามีภรรยาในสังคมไทยปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเมื่อเจอปัญหาแล้วควรมี “หลักปจิมทิส ภรรยาหรือสามี” ซึ่งทำหน้าที่เป็น คู่ชีวิตร่วมสุขร่วมทุกข์ ให้เกียรติ ยกย่อง ปกป้องศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน รู้จักนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน “หลักฆราวาสธรรม 4” รู้จักครองธรรมด้วยความถูกต้อง มีความดีงาม “หลักสังคหวัตถุ 4” เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก “หลักสมชีวิธรรม 4” สามารถสร้างสภาพแวดล้อมแห่งความรักและความสามัคคีสำหรับตนเองและครอบครัว ผู้วิจัยจึงนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร รักษาภักดี. (2544). *จริยธรรมของคู่สมรสตามหลักพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจษฎา มุลยาพอ และพระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2564). ภรรยาในมุมมองทางพระพุทธ ศาสนา. *วารสารปัญญาปริธาน*, 6(1), 55-68.
- ประเวศ อินทองปาน. (2563). *ปัญหาและทฤษฎีจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทวิน เทวินโท. (2544). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล). (2554). *ความสำเร็จหลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระอัครเดช ญาณเตโช (โลภะผล). (2557). พุทธปรัชญาการศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 4(2), 49-62.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชชัย ชยันทำ. (2561). พุทธจริยศาสตร์: พันธสัญญาที่บุคคลพึงกระทำต่อกันในทิศ 6. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 23(1), 59-70.
- รัตนะ ปัญญาภา. (2563). *ถอดรหัสแนวคิดเพื่อชีวิตแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน), 2440-2514. (2510). *การบำรุงมารดาบิดา การสงเคราะห์บุตร การสงเคราะห์ภรรยา และความเป็นผู้กตัญญู*. ม.ป.ท.: แพร่การช่าง.
- โสวิทย์ บำรุงภักดี. (2563). *พุทธจริยศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: เอมมี ก๊อปปี้ ปรีนธ์.

